

Tulonjaon ennakkotilasto 2003

Förhandsstatistik över inkomstfördelningen

Preliminary Income Distribution Statistics

Alustavia tietoja tulonjaon kehityksestä vuonna 2003

Kotitalouksien käytettävissä olevat tulot kotitaloutta kohden lisääntyivät vuonna 2003 tulonjakotilaston ennakkotietojen mukaan reaalisesti 3,4 prosenttia keskiarvolla mitattuna ja 2,8 prosenttia mediaanitulolla mitattuna. Käytettävissä olevien tulojen kasvu johtui pääasiassa omaisuustulojen kasvusta. Tämän seurauksena myös kotitalouksien tuloerot kasvoivat jonkin verran vuonna 2003 pariin edellisvuoteen nähden.

Tuloerojen kasvu voidaan havaita sekä käytettävissä olevien tulojen eroja kuvaavan Gini-kertoimen että myös ylimmän tulokymmenyksen tulo-osuuden pienenä kasvuna vuonna 2003. Gini-kertoimen arvo oli 25,8 vuonna 2003 kun se vuotta aikaisemmin oli kolme kymmenystä alhaisempi. Ylimmän tulokymmenyksen

tulo-osuus kasvoi pari prosentin kymmenystä.

Reaalinen tulotaso nousi vuonna 2003 edellisvuodesta mediaanitulolla mitattuna kaikissa tulokymmenyksissä. Suurinta kasvu oli kuitenkin ylimmässä tulokymmenyksessä, jossa mediaanitulo oli vuonna 2003 noin neljä ja puoli prosenttia korkeampi kuin vuotta aikaisemmin. Pitemmällä aikavälillä on suurituloisimman kymmenesosan tulotaso kohonnut selvästi muita ryhmiä enemmän. Sen mediaanitulo oli vuonna 2003 noin kolmanneksen korkeampi kuin vuonna 1990. Pienituloisimman kymmenesosan reaalinen tulotaso oli vuonna 2003 runsaat kuusi prosenttia korkeampi kuin vuonna 1990.

Reaalityulojen muutokset, tuloerot ja pienituloisten osuus väestöstä 1991–2003*

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003*
	Muutos, %												
Käytettävissä olevien tulojen reaalinen vuosimuutos													
Keskiarvo	0,6	-4,8	-2,3	-1,3	2,2	1,5	4,4	2,7	4,5	2,5	1,2	2,1	3,4
Mediaani	0,1	-4,7	-3,5	-3,0	2,1	1,1	2,0	2,2	2,1	1,3	3,1	3,4	2,8
Tuloerot Gini-kertoimella mitattuna													
	Gini-kerroin, %												
Käytettävissä olevat tulot	20,1	19,9	20,9	20,9	21,7	22,1	23,5	24,6	25,8	26,5	25,6	25,5	25,8
Bruttotulot	25,1	25,2	26,1	26,1	26,8	27,4	28,5	29,5	30,5	31,2	30,4	30,2	30,3
Tuotannontekijätulot	39,5	42,1	45,3	46,1	46,0	46,3	46,9	46,7	47,2	47,2	46,6	46,2	46,4
Pienituloisuus, tulot alle 60 % mediaanitulosta													
	Osuus, %												
- osuus henkilöistä	7,8	7,1	6,3	6,5	7,3	8,3	8,3	9,7	9,8	10,4	10,8	11,0	11,2
- osuus lapsista	5,6	4,8	5,0	4,0	5,0	5,7	6,2	8,1	8,4	10,6	10,8	11,0	12,0

Tulokäsitteen muutosten vuoksi vuosien 1991–1992 ja 1993–2003 luvut eivät ole keskenään täysin vertailukelpoisia.

Gini-kertoimet ja pienituloiset henkilöt on laskettu kotitalouden kulutusyksikköä kohti laskettujen tulojen perusteella (muunnettu OECD-asteikko).

*=ennakkotieto

Kotitalouksien reaalitytulot kasvoivat vuonna 2003

Kotitalouksien keskimääräiset käytettävissä olevat reaalitytulot lisääntyivät vuonna 2003 keskiarvolla mitattuna 3,4 prosenttia ja mediaanilla mitattuna 2,8 prosenttia edellisvuodesta. Molemmilla tavoilla mitattuna kotitalouksien keskimääräinen tulotaso nousi siis selvästi.

Keskiarvolla mitattuna kotitalouksien tulojen kasvu oli suurimmillaan vuosina 1997–1999, sen sijaan mediaanitulolla mitattuna kasvu oli vuosina 2001 ja 2002 nopeaa. Mediaanitulon keskiarvoa nopeampi kasvu on poikkeuksellista ja se aiheutui pääasiassa siitä, että tulojakauman yläpäässä tulokehitys on ollut keskituloisia heikompaa. Kun vuonna 2003 tulojen kasvu oli keskiarvolla mitattuna suurempi kuin mediaanilla mitattuna, kertoo se siitä, että tulojen kasvu oli tulojakauman yläpäässä suurempaa kuin keskituloisilla.

Kotitalouksien tuotannontekijätulot eli palkka-, yrittäjä- ja omaisuustulot kasvoivat 2,4 prosenttia vuodesta 2002 vuoteen 2003. Palkkatulot kasvoivat reaalisesti prosentin, mutta yrittäjätulot alenivat runsaat kaksi prosenttia. Omaisuustulot kasvoivat runsaat kymmenen prosenttia lähinnä siksi, että kotitaloudet saivat osinkotuloja vuonna 2003 selvästi enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Kotitaloudet saivat osinkotuloja reaalisesti vuonna 2003 keskimäärin neljänneksen enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Myös omaisuustuloihin sisältyvä laskennallinen asuntotulo kasvoi vuonna 2003 merkittävästi, koska kotitalouksien asuntolainojen korkomenot alenivat selvästi. Laskennallinen asuntotulo oli vuonna 2003 reaalisesti runsaat kahdeksan prosenttia korkeampi kuin vuotta aikaisemmin.

Saadut tulonsiirrot lisääntyivät kotitaloutta kohden reaalisesti runsaat 3 prosenttia. Lisäys aiheutui pääasiassa ansioeläkkeiden lisääntymisestä. Saatujen tulonsiirtojen ja tuotannontekijätulojen summa eli bruttotulot kasvoivat 2,6 prosenttia kotitaloutta kohti.

Asetelmassa 1 on kuvattu kotitalouksien tulonmuodostusta vuosina 1990–2003. Maksettujen tulonsiirtojen osuus bruttotuloista on ilmaistu negatiivisena, koska ne vähentävät käytettävissä olevia tuloja. Palkkatulojen osuus aleni noin prosenttiyksikön ja omaisuustulojen osuus kasvoi saman verran vuonna 2003. Maksettujen tulonsiirtojen osuus tuloista laski hieman, kun bruttotulot kasvoivat ja maksetut tulonsiirrot pysyivät ennallaan.

Viime vuosikymmenellä on kotitalouksien tulorakenteessa tapahtunut merkittäviä muutoksia. Tuotannontekijätuloista palkkatulojen osuus aleni ja omaisuustulojen osuus nousi huomattavasti. Saadut tulonsiirrot lisääntyivät 1990-luvun alussa voimakkaasti ja niiden merkitys kotitalouksien tulorakenteessa kasvoi nopeasti. Nousukaudella 1990-luvun puolivälin jälkeen niiden osuus kotitalouksien tuloista puolestaan laski nopeasti. Viime vuosina tulonsiirtojen tulo-osuus on pysynyt lähes ennallaan.

Kotitalouksia oli Suomessa vuonna 2003 yhteensä 2 405 000. Tämä oli noin 8 000 kotitaloutta enemmän kuin vuonna 2002. Kotitalouden keskikoko oli 2,14 henkilöä.

Asetelma 1.

Kotitalouksien tulojen rakenne vuosina 1990–2003*, % bruttotuloista.

Tulokäsite	Osuus bruttotuloista, %														
	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003*	
1. Palkkatulot	65,6	62,5	58,4	54,0	52,7	53,4	54,5	54,5	55,5	55,4	55,4	57,3	57,2	56,3	
2. Yrittäjätulot	7,1	6,2	5,6	5,9	6,8	6,8	6,0	6,3	6,1	5,8	5,9	5,7	5,6	5,4	
3. Omaisuustulot	5,4	6,8	7,1	8,5	8,2	8,6	9,2	10,5	11,3	13,1	14,5	12,6	12,6	13,7	
4. Tuotannontekijätulot (1+2+3)	78,1	75,6	71,2	68,4	67,7	68,9	69,7	71,3	72,9	74,3	75,7	75,5	75,5	75,3	
5. Saadut tulonsiirrot	21,9	24,4	28,8	31,6	32,3	31,1	30,3	28,7	27,1	25,7	24,3	24,5	24,5	24,7	
6. Bruttotulot (4+5)	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
7. Maksetut tulonsiirrot	-24,8	-23,5	-25,5	-24,8	-26,4	-26,8	-27,0	-26,2	-26,3	-26,2	-26,2	-25,3	-24,9	-24,3	

Vuosien 1990–1992 ja 1993–2003* luvut eivät ole keskenään täysin vertailukelpoisia. Pyöristysten vuoksi prosenttiosuudet eivät aina summaudu täsmällisesti oikein. * =ennakkotieto

Tuloerot kasvoivat lievästi vuonna 2003

Ennakkotietojen mukaan kotitalouksien väliset suhteelliset tuloerot kasvoivat jonkin verran vuonna 2003 pariin edellisvuoteen nähden. Tämä havaitaan asetelmasta 2, jossa on tarkasteltu suhteellisia tuloeroja vuosina 1971–2003 tulonsaajakymmenysten (desiiliryhmien) tulo-osuuksien ja tulojaon epätasaisuutta mittaavan Gini-kertoimen avulla.

Desiilien tulo-osuudet kuvaavat sitä, millaisen prosenttiosuuden lukumäärältään yhtä suuriin tulokymmenyksiin sijoittuvat kotitaloudet ovat saaneet käytettävissä olevista tuloista. Gini-kerroin on yleisesti käytetty tulojaon epätasaisuutta kuvaava indikaattori¹. Tuloeroja on asetelmassa kuvattu myös suuri- ja pienituloisimman viidesosan keskitulojen suhteella (S80/S20).

Vuonna 2003 ylin tulokymmenys lisäsi tuloosuuttaan pari prosentin kymmenystä, muiden desiilien tulo-osuuksien muutokset olivat selvästi vähäisempiä.

Asetelma 2.

Tulokymmenysten tulo-osuudet vuosina 1971–2003*. Tulokymmenykset on muodostettu henkilöiden kesken kotitalouden kulutusyksikköä (muunnettu OECD) kohti lasketun käytettävissä olevan tulon mukaan.

Vuosi	Tulo-osuus, %													
	Tulokymmenys												Gini-kerroin	S80/S20
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	Yhteensä			
1971	3,7	5,4	6,5	7,5	8,5	9,6	10,7	12,2	14,4	21,4	100,0	26,7	3,9	
1976	4,5	6,2	7,2	8,1	9,1	10,0	11,0	12,1	13,6	18,4	100,0	21,5	3,0	
1981	4,3	6,3	7,4	8,4	9,3	10,1	11,0	12,1	13,6	17,5	100,0	20,5	2,9	
1987	4,8	6,6	7,5	8,3	9,2	10,0	10,9	11,9	13,4	17,6	100,0	19,7	2,7	
1988	4,8	6,5	7,5	8,3	9,1	9,9	10,8	11,8	13,4	18,0	100,0	20,2	2,8	
1989	4,8	6,4	7,4	8,2	9,1	9,9	10,8	11,9	13,4	18,2	100,0	20,4	2,8	
1990	4,9	6,5	7,4	8,2	9,0	9,9	10,8	11,8	13,4	18,1	100,0	20,2	2,8	
1991	4,8	6,6	7,5	8,3	9,1	9,8	10,7	11,8	13,4	18,1	100,0	20,1	2,8	
1992	4,9	6,7	7,5	8,3	9,0	9,8	10,7	11,7	13,2	18,2	100,0	19,7	2,7	
1993	4,9	6,6	7,4	8,1	8,8	9,6	10,6	11,7	13,3	19,1	100,0	20,9	2,8	
1994	4,9	6,5	7,4	8,1	8,8	9,6	10,5	11,6	13,4	19,1	100,0	20,9	2,8	
1995	4,8	6,4	7,3	8,0	8,8	9,6	10,5	11,7	13,4	19,6	100,0	21,7	2,9	
1996	4,7	6,3	7,2	8,0	8,8	9,6	10,5	11,7	13,5	19,7	100,0	22,1	3,0	
1997	4,6	6,1	7,0	7,8	8,6	9,5	10,5	11,7	13,5	20,7	100,0	23,5	3,2	
1998	4,4	6,0	6,8	7,7	8,5	9,5	10,5	11,7	13,6	21,4	100,0	24,6	3,4	
1999	4,4	5,8	6,8	7,6	8,4	9,3	10,3	11,5	13,3	22,7	100,0	25,9	3,5	
2000	4,3	5,7	6,6	7,5	8,3	9,3	10,3	11,5	13,4	23,2	100,0	26,5	3,7	
2001	4,2	5,8	6,7	7,7	8,5	9,4	10,4	11,7	13,5	22,1	100,0	25,6	3,6	
2002	4,2	5,8	6,7	7,7	8,5	9,4	10,4	11,7	13,5	22,1	100,0	25,5	3,6	
2003*	4,2	5,8	6,7	7,6	8,5	9,4	10,4	11,6	13,5	22,3	100,0	25,8	3,6	

Pyöristysten vuoksi tulokymmenysten tulo-osuudet eivät aina summaudu sataan. Tulokäsitteen muutosten vuoksi vuosien 1971–1981, 1987–1992 ja 1993–2003 luvut eivät ole keskenään täysin vertailukelpoisia.

S80/S20 = ylimmän ja alimman tulovidenneksen tulo-osuuksien suhde (keskitulojen suhde). * = ennakkotieto

¹ Mitä suuremman arvon Gini-kerroin saa, sitä epätasaisemmin tulot ovat jakautuneet. Tässä julkaisussa Gini-kertoimet on kerrottu sadalla. Gini-kertoimen suurin mahdollinen arvo on sata. Tällöin suurituloisin tulonsaaja saisi kaikki tulot. Pienin mahdollinen Gini-kertoimen arvo on 0, jolloin kaikkien tulonsaajien tulot olisivat yhtä suuret.

Asetelmassa 3 on esitetty ennakkotietoja keskimääräisten reaalityulojen muutoksista tulokymmenyksissä. Tulokehitys oli vuonna 2003 edellisvuoteen nähden varsin tasaista tulokymmenysten välillä. Suurituloisin kymmenesosa poikkeaa hieman muista, sillä sekä keskiarvolla että mediaanilla mitattuna sen tulokehitys oli muita parempaa. Myös pienituloisimman kymmenesosan tulot nousivat selvästi, keskiarvo oli 3,6 prosenttia ja mediaani 3,8 prosenttia korkeampi kuin vuotta aikaisemmin. Alimmassa desiilissä tulojen kasvu oli jopa

selvästi parempaa kuin muissa alemmissa ja keskituloissa desiileissä.

Vuodesta 1990 vuoteen 2003 tulot ovat nousseet selvästi muita ryhmiä enemmän suurituloisimmassa kymmenesosassa väestöstä. Sen mediaanitulo kasvoi reaalisesti noin kolmanneksen tällä ajanjaksolla. Tulokehitys on ollut poikkeuksetta sitä parempaa mitä ylemmäs tulojakaumassa siirrytään. Pienituloisimman kymmenesosan reaalin tulotaso oli vuonna 2003 kuutisen prosenttia korkeampi kuin vuonna 1990.

Asetelma 3.

Ennakkotietoja käytettävissä olevien tulojen reaallmuutoksista (%) tulokymmenyksittäin 2002–2003* ja 1990–2003*. Tulokymmenykset on muodostettu henkilöiden kesken kotitalouden kulutusyksikköä (muunnettu OECD) kohti lasketun käytettävissä olevan tulon mukaan.

Käytettävissä olevat tulot/ muunnettu OECD-kulutus- yksikkö	Muutos, %									
	2002–2003*									
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
Keskiarvo	3,6	2,4	2,4	2,1	2,4	2,8	3,2	2,8	3,6	4,4
Mediaani	3,8	2,6	2,8	2,4	2,3	2,6	3,3	2,7	3,9	4,4
	1990–2003*									
Keskiarvo	5,9	7,9	9,4	12,0	14,1	15,4	17,8	19,5	22,8	49,4
Mediaani	6,3	7,8	9,6	12,1	14,0	15,2	17,8	19,3	23,0	32,1

¹⁾ Tulokäsite: käytettävissä oleva tulo muunnettua OECD-kulutusyksikköä kohden.

*=ennakkotieto

Asetelma 4.

Tuotannontekijätulojen, bruttotulojen ja käytettävissä olevien tulojen Gini-kertoimet sekä tulonsiirtojen tuloeroja tasaava vaikutus vuosina 1971–2003*. Gini-kertoimet on laskettu henkilöiden kesken kotitalouden kulutusyksikköä (muunnettu OECD) kohti lasketun tulo mukaan.

Vuosi	Gini-kerroin, %			Tulonsiirtojen tuloeroja tasaava vaikutus		
	Tuotannontekijätulot	Bruttotulot	Käytettävissä olevat tulot	Saadut tulonsiirrot	Maksetut tulonsiirrot	Yhteisvaikutus
1971	38,5	30,9	26,7	19,8	13,4	30,6
1976	35,3	26,3	21,5	25,4	18,2	39,0
1981	35,8	25,2	20,5	29,4	18,7	42,6
1987	38,0	25,1	19,7	33,9	21,5	48,1
1988	38,8	25,8	20,2	33,4	21,8	47,9
1989	39,3	26,1	20,4	33,5	21,8	48,0
1990	38,9	25,6	20,2	34,2	20,8	47,9
1991	39,5	25,1	20,1	36,1	19,8	49,0
1992	41,9	25,0	19,7	40,3	21,4	53,0
1993	45,3	26,1	20,9	42,3	19,9	53,8
1994	46,1	26,1	20,9	43,5	19,8	54,7
1995	46,0	26,8	21,7	41,8	19,1	52,9
1996	46,4	27,4	22,1	41,0	19,1	52,3
1997	46,9	28,5	23,5	39,1	17,5	49,8
1998	46,7	29,5	24,6	36,9	16,4	47,2
1999	47,2	30,6	25,9	35,2	15,5	45,3
2000	47,2	31,2	26,5	34,0	15,0	43,8
2001	46,6	30,4	25,6	34,8	15,7	45,0
2002	46,2	30,2	25,5	34,6	15,6	44,8
2003*	46,4	30,3	25,8	34,7	14,8	44,3

Tulokäsitteen muutosten vuoksi vuosien 1971–1981, 1987–1992 ja 1993–2003* luvut eivät ole keskenään täysin vertailukelpoisia.

*=ennakkotieto

Asetelmassa 4 kuvataan käytettävissä olevien tulojen lisäksi tuotannontekijätulojen ja bruttotulojen jakautumista kaikkien kotitalouksien välillä vuosina 1971–2003.

Tuotannontekijätulojen erot kotitalouksien välillä kasvoivat hieman vuonna 2003. Ne olivat selvästi suuremmat kuin ennen 1990-luvun alun lamaa. Lama kasvatti tuotannontekijätulojen eroja huomattavasti, koska palkka- ja yrittäjätuloja saaneiden lukumäärä aleni merkittävästi yritystoiminnan supistumisen ja työttömyyden myötä.

Kun tuotannontekijätuloihin lisätään saadut tulonsiirrot, saadaan bruttotulot eli tulot ennen veroja. Bruttotulojen jakautuminen säilyi vuonna 2003 lähes samalla tasolla kuin kahtena edellisvuotena.

Saatujen tulonsiirtojen määrän kasvun vuoksi kotitalouksien bruttotulojen erot eivät juuri lisääntyneet laman aikana, vaikka tuotannontekijätulojen erot kasvoivat voimakkaasti. Viime vuosikymmenen jälkipuoliskolla bruttotulojen erot kuitenkin kasvoivat, kun saadut tulonsiirrot eivät enää tasoittaneet riittävästi tuotannontekijätulojen eroja.

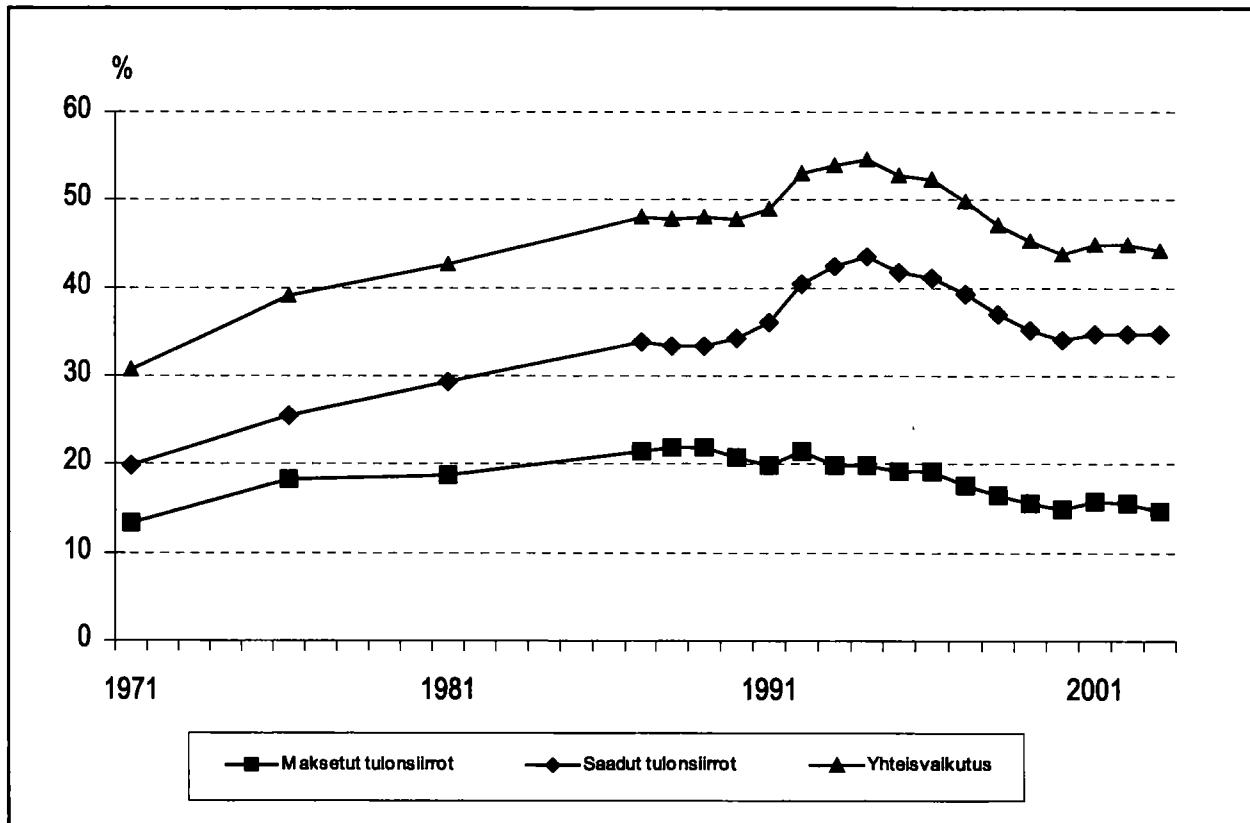
Julkinen valta vaikuttaa tuotannontekijätulojen ja bruttotulojen eroihin tulonsiirtojen avulla. Asetelmassa

4 ja kuviossa 1 kuvataan saatujen ja maksettujen tulonsiirtojen vaikutusta tuloeroihin Gini-kertoimen muutoksella, kun siirrytään tuotannontekijätuloista bruttotuloihin ja edelleen käytettävissä oleviin tuloihin.

Saatujen tulonsiirtojen tuloeroja tasaava vaikutus pysyi käytännössä katsoen ennallaan vuonna 2003. Sen sijaan maksettujen tulonsiirtojen tasaava vaikutus aleni jonkin verran, minkä myötä myös tulonsiirtojen yhteisvaikutus edellisvuosiin nähden aleni vuonna 2003.

Kuviosta 1 käy ilmi, että tulonsiirtojen tuloeroja tasaava vaikutus kasvoi 1970-luvun alusta 1980-luvun lopulle, jolloin kehitys tasaantui. Laman myötä erityisesti saatujen tulojen siirtojen tasaava vaikutus kasvoi voimakkaasti. Viime vuosikymmenen puolivälin jälkeen sekä saatujen että maksettujen tulonsiirtojen tuloeroja tasaava vaikutus heikkeni. Vuonna 2001 se kuitenkin jälleen kasvoi ja säilyi ennallaan vuonna 2002. Vuonna 2003 saatujen tulonsiirtojen tasaava vaikutus pysyi kahden edellisvuoden tasolla, mutta maksettujen tulonsiirtojen vaikutus aleni. Kokonaisuutena tulonsiirrot tasasivat tuloeroja vuonna 2003 kuitenkin vähemmän kuin 1990-luvun alussa ja likimain saman verran kuin 1980-luvun alussa.

Kuvio 1.
Tulonsiirtojen uudelleenjakovaikutus vuosina 1971, 1976, 1981 ja 1987–2003*.

Yrittäjätalouksilla kaksijakoinen tulokehitys

Asetelmissa 5 ja 6 on esitetty ennakkotietoja kotitalouksien reaalityulojen muutoksia sosioekonomisissa ryhmissä ja kotitalouden elinvaiheluokituksen mukaan. Tulomuutokset on laskettu muunnettua OECD-kulutussyksikköä kohti lasketuille käytettävissä oleville tuloille keskiarvo- ja mediaaniluvuista. Muutosluvut on lisäksi laskettu poikkileikkaus- ja paneeliasetelmasta käsin. Poikkileikkausasetelmasta on kysymys silloin, kun muutosta kuvataan kahden erillisen poikkileikkausaineiston pohjalta. Tällöin muutoksiin voivat vaikuttaa tuloissa tapahtuneiden muutosten lisäksi myös kotitalouksien rakenteissa tapahtuneet muutokset. Rakennemuutosten vaikutusta on pyritty eliminoimaan paneeliasetelmassa, jossa muutosestimatit on laskettu niiden samojen kotitalouksien tuloista, jotka ovat olleet mukana tutkimuksessa kumpanakin vuonna 2002 ja 2003, ja joiden sosioekonominen ryhmä (asetelma 5) tai elinvaihe (asetelma 6) ei ole muuttunut kyseisenä tarkasteluajanjaksona.

Asetelman 5 paneeliosion perusteella voidaan päätel-

lä, että selvästi keskimääräistä parempi tulokehitys oli kotitalouksilla, joiden pääasiallisesta toimeentulosta vastasi yrittäjä. Tämän ryhmän reaalin tulotaso oli vuonna 2003 runsaan kymmenyksen korkeampi kuin edellisellä vuonna. Selvästi heikoin tulokehitys oli maatalousyrittäjäkotitalouksilla, joiden tulot pysyivät paneeliasetelman mukaan vuonna 2003 jotakuinkin edellisvuoden tasolla. Palkansaajakotitalouksilla reaalityulojen kasvu oli noin 4 prosenttia keskiarvolla mitattuna, prosenttiyksikön enemmän mediaanitulolla mitattuna. Eläkeläiskotitalouksilla tulojen keskiarvo oli 2003 pari prosenttia ja mediaani prosentin verran korkeampi kuin vuotta aikaisemmin.

Työttömien kotitalouksissa tulojen kehitys oli vuonna 2003 jonkin verran keskimääräistä nopeampaa, mutta tässä on hyvä huomioda se, että työttömien kotitalouksien keskimääräinen tulotaso on muihin ryhmiin nähden selvästi alhaisin.

Asetelma 5.

Ennakkotietoja keskimääräisten tulojen reaalisesta muutoksesta kotitalouden viitehenkilön sosioekonomisen ryhmän mukaan vuonna 2003*, %. Tulokäsite: kotitalouden käytettävissä olevat tulot/muunnettu OECD-kulutussyksikkö.

Kotitalouden viitehenkilön sosioekonominen ryhmä	Poikkileikkausasetelma ¹		Paneeliasetelma ²	
	Keskiarvo	Mediaani	Keskiarvo	Mediaani
	Muutos, % 2002–2003*	Muutos, % 2002–2003*	Muutos, % 2002–2003*	Muutos, % 2002–2003*
Yrittäjät	10,4	7,3	9,2	2,3
- Maatalousyrittäjät	6,0	4,0	0,5	-1,1
- Muut yrittäjät	11,1	8,1	11,6	7,5
Palkansaajat	2,7	3,0	3,5	4,8
- Toimihenkilöt	2,4	3,6	3,2	6,2
- Työntekijät	2,7	2,6	4,1	4,1
Eläkeläiset	2,4	1,7	1,9	1,1
Työttömät	11,3	7,3	5,5	5,3
Kaikki kotitaloudet	3,6	3,6	3,8	3,2

¹ Muutokset laskettu tulorajakotilaston poikkileikkausaineistoista 2002 ja 2003

² Muutokset laskettu niiden samojen kotitalouksien tuloista, jotka ovat olleet mukana tutkimuksessa kumpanakin vuonna, ja joiden sosioekonominen ryhmä on pysynyt samana kumpanakin vuonna.

*=ennakkotieto

Yhden hengen talouksilla hyvä tulokehitys

Asetelmasta 6 voidaan havaita, että tarkasteltaessa kotitalouksien tuloja kotitalouden elinvaiheen mukaan tulojen nousu on ollut voimakkainta yhden henkilön kotitalouksilla. Paneeliaselman mukaan tämän ryhmän reaalitytulo oli vuonna 2003 keskiarvolla mitattuna runsaat kuusi prosenttia korkeampi kuin vuotta aikaisemmin. Mediaanitulolla mitattuna vastaava tulojen kasvu oli runsaan prosenttiyksikön vähäisempää. Pariskunnilla, joilla oli lapsia (kaikki lapset alle 18 vuotta), reaalitytulot kasvoivat keskiarvon mukaan vajaat viisi prosenttia, mediaanin mukaan runsaan prosenttiyksikön vähemmän.

Yhden huoltajan kotitalouksissa oli ekvivalentti reaalitytulo vuonna 2003 keskiarvon mukaa 3,5 prosenttia korkeampi kuin vuotta aikaisemmin. Mediaanitulo näyttää tälle ryhmälle viiden prosentin tulojen kasvua. Heikoimmin ovat tulot tässä tarkastelussa kehittyneet lapsettomilla pariskunnilla, joiden keskimääräinen tulo oli vuonna 2003 reaalisesti mitattuna puolitoista prosenttia korkeampi kuin vuotta aikaisemmin. Tosin tämän ryhmän mediaanitulon kasvulukema on lähes kaksinkertainen verrattuna keskimääräisen tulon kasvuun.

Asetelma 6. Kotitalouksien ekvivalenttien reaalitytulojen muutokset kotitalouden elinvalheen mukaan vuonna 2003*, %

Tulokäsite: kotitalouden käytettävissä olevat tulot/muunnettu OECD-kulutussyksikkö.

Kotitalouden elinvaihe	Poikkileikkausasetelma ¹		Paneeliasetelma ²	
	Keskiarvo	Mediaani	Keskiarvo	Mediaani
	Muutos, % 2002–2003*	Muutos, % 2002–2003*	Muutos, % 2002–2003*	Muutos, % 2002–2003*
Yhden hengen kotitaloudet	6,3	3,7	6,3	4,9
Lapsettomat parit	0,1	1,3	1,5	2,7
Parit, joilla lapsia	3,3	4,1	4,8	3,5
Yhden huoltajan kotitaloudet	0,8	-0,2	3,5	5,0
Muut kotitaloudet	8,0	3,6	4,3	4,2
Kaikki kotitaloudet	3,6	3,3	4,0	3,9

¹ Muutokset laskettu tulojenjakotilaston poikkileikkausaineistoista 2002 ja 2003*

² Muutokset laskettu niiden samojen kotitalouksien tuloista, jotka ovat oleet mukana tutkimuksessa kumpanakin vuonna, ja joiden elinvaihe on pysynyt samana kumpanakin vuonna.

*=ennakkotieto

Pienituloiset kotitaloudet vuonna 2003

Asetelmassa 7 on esitetty tietoja pienituloisiin kotitalouksiin kuuluvien henkilöiden lukumäärästä vuosina 1971–2003. Pienituloisuus on määritelty Euroopan unionin tilastoviraston Eurostatin suositusten mukaisesti siten, että kotitalous on pienituloinen, jos sen käytettävissä olevat tulot kulutusyksikköä kohti (ekvivalentit tulot) ovat alle 60 prosenttia kaikkien kotitalouksien mediaanitulosta. Kulutusyksikköasteikkona on muunnettu OECD-asteikko. Tätä mittaria kutsutaan myös suhteelliseksi (tulo)köyhyysmitaksi ja pienituloisiin kotitalouksiin kuuluvien henkilöiden osuutta väestöstä suhteelliseksi köyhyysasteeksi.

Pienituloisia henkilöitä oli vuonna 2003 noin

576 000. Tämä on hieman enemmän kuin vuotta aiemmin, mutta muutos voi aiheutua myös satunnaisvaihtelusta tai mittausvirheistä.

Pienituloisten osuus vuonna 2003 oli 1970-luvun puolivälin ja 1980-luvun alun tasolla. Alhaisimmillaan pienituloisten osuus on ollut lamavuosina 1990-luvun alussa. Pienituloisuus on määritelty suhteellisenä, joten pienituloisten lukumäärä reagoi lähinnä tuloerojen muutoksiin jakauman alaosassa. Esimerkiksi tulotason voimakas lasku laman aikana ei näy pienituloisten määrässä, sillä keski- ja suurituloisten tulot alenivat enemmän kuin pienituloisten tulot.

Asetelma 7.

Pienituloisiksi luokitellut erilaisilla määritelmillä sekä toimeentulotukea saaneet vuosina 1990–2003*.

Vuosi	Pienituloiset, pienituloisen raja 60 % mediaanitulosta Kulutussyksikkö: muunnettu OECD-asteikko				
	Henkilöitä kotitalouksissa	Osuus henkilöistä, %	Lapsia pienituloisissa kotitalouksissa	% lapsista	Pienituloisen raja euroa/kulutussyksikkö
1971	641 100	14,4	216 100	16,2	840
1976	512 500	11,3	140 400	11,3	2 070
1981	521 800	11,0	111 500	9,8	3 550
1987	398 300	8,2	83 700	7,2	5 770
1988	403 800	8,3	77 300	6,6	6 150
1989	431 900	8,8	75 400	6,4	6 880
1990	395 000	7,9	59 400	4,9	7 650
1991	388 800	7,8	69 700	5,6	8 080
1992	352 800	7,0	59 200	4,8	7 870
1993	315 600	6,3	57 700	5,0	7 700
1994	328 500	6,5	46 500	4,0	7 760
1995	370 400	7,3	58 200	5,0	7 990
1996	418 800	8,3	66 700	5,8	8 230
1997	423 000	8,3	71 700	6,2	8 550
1998	494 200	9,7	92 900	8,1	8 930
1999	500 300	9,8	97 100	8,5	9 300
2000	531 700	10,4	119 600	10,6	9 730
2001	554 500	10,8	121 300	10,8	10 285
2002	563 900	11,0	122 800	11,0	10 750
2003*	575 900	11,2	132 200	12,0	11 130

Tulokäsitteen muutosten vuoksi vuosien 1971–1981, 1987–1992 ja 1993–2003 luvut eivät ole keskenään täysin vertailukelpoisia. Pienituloisuusrajat ovat kunkin vuoden rahassa.

*=ennakkotieto

Pienituloisten määrä ja rakenne ovat hyvin herkkiä erilaisille määritelmille. Tämän vuoksi asetelmassa 8 on esitetty pienituloisten prosenttiosuuksia kolmella prosenttirajalla ja kahdella kulutussyksikköasteikolla. Pienituloisiin kotitalouksiin kuuluvien henkilöiden osuus väestöstä on kasvanut 1990-luvun puolestavälistä alkaen kaikilla asetelman määritelmillä.

Asetelmasta 8 voidaan havaita, että pienituloisuus kasvoi vuonna 2003 edellisvuoteen nähden ainoastaan Eurostatin suosittelemalla mittarilla. Muut mittarit kertovat pienituloisuuden joko hivenen alentuneen tai pysyneen ennallaan. Tämän vuoksi tulosten tulkinnassa

on syytä olla hyvin varovainen, sillä prosenttirajojen ja kulutussyksikköjen vaihtaminen saattaa vaikuttaa pienituloisuuden vuosimuutoksiin merkittävästi.

Kotitalouksien toimeentulo-ongelmien laajuutta voidaan kuvata myös toimeentulotukea saaneiden henkilöiden määrällä. Tiedot perustuvat Stakesin toimeentulotukitilastoon. Stakesin tietojen mukaan toimeentulotukea saaneiden henkilöiden lukumäärä väheni huomattavasti vuonna 2003 edellisvuoteen verrattuna. On huomattava, että toimeentulotukea saaneiden lukumäärään voivat vaikuttaa myös tuen myöntämisperusteisiin tehdyt muutokset.

Asetelma 8.

Plenitulolaisiksi luokitellut erilaisilla määritelmillä sekä toimeentulotukea saaneet vuosina 1990 ja 1995–2003*.

Määritelmä	Osuus henkilöistä, %									
	1990	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003*
Raja suhteessa kunkin vuoden mediaanituloon										
Kulutussyksiköt: muunnettu OECD										
40 % mediaanista	1,3	1,3	1,4	1,6	1,7	1,5	1,5	1,9	2,0	1,8
50 % mediaanista	3,4	3,0	3,5	3,6	4,1	4,1	4,3	4,8	5,1	4,7
60 % mediaanista	7,9	7,3	8,3	8,2	9,7	9,8	10,4	10,8	11,0	11,2
Kulutussyksiköt: OECD										
40 % mediaanista	1,0	0,9	1,0	1,2	1,4	1,3	1,5	1,6	1,7	1,6
50 % mediaanista	2,5	2,4	2,9	3,1	4,0	3,5	4,0	4,5	5,1	4,9
60 % mediaanista	6,6	6,6	7,5	8,1	9,0	9,1	10,6	10,1	10,5	10,5
Toimeentulotukea saaneita henkilöitä¹	314 000	584 100	609 600	593 800	534 900	492 700	454 400	443 200	429 800	424 100

Tulokäsitteen muutosten vuoksi vuosien 1990 ja 1995–2003 luvut eivät ole keskenään täysin vertailukelpoisia.

¹ Lähde: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus Stakes. Vuoden 2003 tieto on ennakkotieto.

*= ennakkotieto.

Koko vuoden kokoaikatyössä olleiden palkkatulojen reaali kasvu 2 prosenttia vuonna 2003

Ennakkotietojen mukaan koko vuoden kokoaikatyötä tehneitä palkansaajia oli vuonna 2003 yhteensä noin 1,4 miljoonaa, joista miehiä noin 738 000 ja naisia noin 660 000. Miespalkansaajien määrä väheni edellisvuodesta ja naispalkansaajien lukumäärä kasvoi hieman.

Vuonna 2003 kokopäivätoimisten palkansaajien vuosipalkkojen mediaani oli 27 100 euroa vuodessa, joka on reaalisesti 2,0 prosenttia enemmän kuin vuotta aiemmin. Vuosipalkkojen keskiarvo oli 31 000 euroa vuodessa. Se on reaalisesti noin 2,7 prosenttia korkeampi kuin vuonna 2002.

Miesten vuosipalkkojen mediaani oli 30 600 euroa, joka on reaalisesti 3,1 prosenttia edellisvuotta enemmän. Naisilla vuosipalkkojen mediaani oli 24 500 euroa. Tämä on reaalisesti 3,7 prosenttia enemmän kuin edellisvuonna. Keskiarvolla mitattuna sekä miesten ja että naisten reaalin vuosipalkka kasvoi 3,0 prosenttia.

Koska naispalkansaajien palkkatulojen mediaani nousi enemmän kuin miesten, sukupuolten väliset palkkaerot hieman supistui edellisvuoteen verrat-

tuna. Vuonna 2003 naisten mediaanipalkka oli 80,1 prosenttia miesten mediaanipalkasta, kun suhde vuonna 2002 oli 79,6 prosenttia. Muutos sukupuolten välisissä palkkaeroissa oli kuitenkin niin pieni, että se voi aiheutua myös satunnaisvaihtelusta ja mittausvirheistä. Vuonna 2001 ero oli 78,8 %.

Asetelmassa 9 on esitetty palkkahajonnan tunnuslukuja kaikille kokopäivätoimisille mies- ja naispalkansaajille. Miehillä suuripalkkaisin kymmenesosa näyttää kasvattaneen hieman tulo-osuuttaan. Muiden tunnuslukujen mukaan palkkaeroissa ei kuitenkaan ole tapahtunut muutoksia. Naisilla palkkahajonnan tunnusluvuissa ei ole tapahtunut edellisvuodesta muutoksia, jotka viittaisivat palkkahajonnan kasvuun. Myös muut palkkahajonnan indikaattorit osoittavat, että palkkaeroissa ei tapahtunut muutoksia vuonna 2003.

Työsuhdeoptioista saadut tulot eivät ole mukana asetelman 9 palkkatuloissa. Käytännössä työsuhdeoptiot vaikuttaisivat asetelmassa 9 keskiarvoihin, tulo-osuuksiin ja koko jakauman huomioon ottavaan Gini-kertoimeen.

Asetelma 9.

Koko vuoden kokoalkatyötä tehneiden palkansaajien tulo-osuudet palkkakymmenyksittäin, tulonsaajien lukumäärät, keskimääräiset palkkatulot ja palkkahajonnan tunnuslukuja sukupuolen mukaan vuosina 1980, 1990, 2000 ja 2002–2003*.

Tulokymmenyys	Yhteensä					Miehet					Naiset				
	1980	1990	2000	2002	2003*	1980	1990	2000	2002	2003*	1980	1990	2000	2002	2003*
I	5,1	5,3	5,5	5,2	5,4	5,2	5,1	5,2	5,0	5,0	5,7	5,9	6,2	5,9	6,0
II	6,5	6,5	6,6	6,6	6,5	6,6	6,4	6,5	6,3	6,3	7,3	7,1	7,3	7,2	7,2
III	7,2	7,2	7,2	7,2	7,2	7,3	7,2	7,2	7,1	7,1	8,0	7,8	7,8	7,8	7,8
IV	7,9	7,8	7,8	7,8	7,8	8,0	7,9	7,8	7,8	7,7	8,5	8,3	8,4	8,4	8,3
V	8,6	8,5	8,5	8,4	8,4	8,6	8,5	8,5	8,5	8,4	9,1	8,9	8,8	8,8	8,9
VI	9,3	9,3	9,2	9,2	9,1	9,3	9,3	9,2	9,2	9,2	9,7	9,5	9,4	9,4	9,4
VII	10,2	10,2	10,1	10,1	10,1	10,1	10,2	10,1	10,2	10,2	10,4	10,3	10,1	10,1	10,2
VIII	11,4	11,4	11,3	11,4	11,3	11,2	11,3	11,4	11,5	11,4	11,3	11,3	11,1	11,2	11,1
IX	13,3	13,4	13,4	13,5	13,4	13,2	13,6	13,5	13,5	13,5	12,7	12,9	12,7	12,8	12,7
X	20,4	20,4	20,5	20,6	20,7	20,5	20,7	20,7	21,0	21,2	17,2	18,0	18,4	18,4	18,4
Yhteensä	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Lukumäärä, 1000 henkilöä	1433,8	1609,7	1386,1	1411,8	1398,1	782,4	837,1	748,2	761,2	737,9	651,3	772,6	638,0	650,6	660,2
Keskiarvo, euroa	8 120	23 361	27 800	29 910	30 994	9 409	26 624	31 100	33 460	34 765	6 572	19 846	23 900	25 757	26 780
Mediaani, euroa	7 274	20 771	24 400	26 300	27 056	8 409	23 664	27 400	29 421	30 601	6 187	18 232	21 800	23 427	24 510
Gini-kerroin	21,9	22,1	21,5	22,1	22,0	21,6	22,6	22,3	23,0	23,0	16,8	17,9	17,3	17,9	17,7
D9/D1**	2,45	2,48	2,40	2,45	2,43	2,43	2,57	2,53	2,55	2,54	2,02	2,10	2,00	2,08	2,07
D9/D5	1,65	1,70	1,71	1,71	1,73	1,67	1,72	1,73	1,72	1,71	1,47	1,54	1,53	1,56	1,55
D5/D1	1,48	1,46	1,41	1,44	1,41	1,46	1,49	1,46	1,47	1,49	1,38	1,37	1,31	1,33	1,33

Vuosien 2000–2003 palkat eivät sisällä työsuhdeoptioita. Pyöristysten vuoksi tulokymmenysten tulo-osuudet eivät aina summaudu sataan.

*= ennakkotieto

** D9/D1 = ylimmän desiliiryhmän alarajan suhde alimman desiliiryhmän ylärajaan.

D9/D5 = ylimmän desiliiryhmän alarajan suhde mediaanipalkkaan.

D5/D1 = mediaanipalkan suhde alimman desiliiryhmän ylärajaan.

Tutkimusmenetelmä

Tulonjakotilasto perustuu otantaan ja siinä on käytössä kiertävä paneeliotos, jossa sama kotitalous on mukana tutkimuksessa kahtena vuotena peräkkäin. Noin puolet tulonjaon kokonaisotoksesta vaihtuu vuosittain. Tulonjakotilaston otoskoko ja vastauskato ilmenevät taulukosta 1. Kato vuoden 2003 tutkimuksessa on jonkin

verran korkeampi kuin vuotta aikaisemmin. Kadon kasvua selittää se, että ensimmäistä kertaa tulonjakotilaston tietojenkeraun yhteydessä kerättiin tietoja myös Euroopan unionin Eurostatin tulo- ja elinolotutkimusta varten (EU-SILC).

Taulukko 1.

Vuoden 2003 tulonjakotilaston otoskoko ja vastauskato.

Tulonjakotilasto 2003	Koko otos	I tutkimuskerta	II tutkimuskerta
Brutto-otos, kotitalouksia	13 222	7 500	5 722
– Ylilpeitto	159	100	59
= Netto-otos	13 063	7 400	5 663
– Kato	1 863	1 527	336
- josta: kieltäytyneitä	1 356	1 117	239
- josta: ei tavoitettu	455	367	88
- josta: muu syy	52	43	9
Hyväksytyt kotitalouksia	11 200	5 873	5 327
Nettokato, % (kato/netto-otos)	14,3	20,6	5,9

Koska tulonjakotilasto perustuu otantaan, sen tuloksiin sisältyy satunnaisvirhettä. Ryhmissä, joissa otokseen on tullut vähän havaintoja, satunnaisvirhe saattaa olla suuri ja tulokset sen vuoksi epävarmoja. Mikäli ryhmään on otoksessa tullut alle 30 havaintoa, tietoja ei julkaista. Satunnaisvaihtelua hallitaan keskvirheiden avulla. Taulukossa 2 on esitetty tärkeimpien tulosmuuttujien

keskvirheet. Tarkempia keskvirhelaskelmia julkaistaan kesällä 2005 ilmestyvässä tulonjakotilaston vuosijulkaisussa. Keskiarvon keskvirhe on laskettu lineaarisointimenetelmällä, mediaanin, Gini-kertoimien ja pienituloisten osuuksien keskvirheet bootstrapmenetelmällä.

Taulukko 2.
Tulonjakotilaston keskeisten tunnuslukujen keskvirheet.

Muuttuja	2002 lopullinen tilasto		2003 ennakkotilasto	
	Arvo	Keskvirhe	Arvo	Keskvirhe
	Euroa / muunnettu OECD-kulutusyksikkö	%	Euroa / muunnettu OECD-kulutusyksikkö	%
Ekvivalentit käytettävissä olevat tulot				
- keskiarvo	19 337	0,73	20 225	0,88
- mediaani	17 917	0,55	18 554	0,56
Gini-kerroin	%	%-yksikköä	%	%-yksikköä
- käytettävissä olevat tulot	25,5	0,5	25,8	0,6
- bruttotulot	30,2	0,6	30,3	0,6
- tuotannontekijätulot	46,2	0,6	46,4	0,7
Pienituloisten osuus	%	%-yksikköä	%	%-yksikköä
- 60 % mediaanista	11,0	0,4	11,2	0,5

Tulonjakotilaston perustiedot kerätään vuosittain yhdistämällä kotitalouksilta haastattelemalla kerättyjä tietoja ja rekisteritietoja. Suuri osa tutkimuksen tiedoista saadaan hallinnollisista rekistereistä ja tilastorekistereistä. Tulotiedot on kerätty pääasiassa hallinnollisista rekistereistä. Näistä tärkeimpiä ovat Verohallituksen henkilöverotuksen tietokanta ja Kelan etuustiedot. Ennakkotilastossa 2003 on käytetty henkilöverotuksen lopullista tietokantaa.

Aineiston laadun parantamiseksi on suoritettu sekä koneellisia että muita tarkistuksia. Tarkistuksilla on pyritty vähentämään virheellisten haastattelutietojen määrää sekä varmistamaan haastattelu- ja rekisteritietojen keskinäinen loogisuus. Haastattelutietojen lisäksi on korjattu myös rekisteritiedoissa havaittuja puutteita ja virheitä.

Käsitteet ja luokitukset

Kotitalouden viitehenkilö

Huomattava osa kotitalouskohtaisista luokittelutiedoista on muodostettu niin sanotun viitehenkilön tietojen perusteella. Yleensä kotitalouden viitehenkilöksi valitaan se kotitalouden jäsen, jonka henkilökohtaiset tulot ovat suurimmat. Henkilökohtaiset tulot on määritetty tulonjakotilaston rekisteri- ja haastattelutietojen avulla ja viitehenkilö on muodostettu haastattelujen jälkeen, tietojen käsittelyn yhteydessä.

Vaikka periaatteessa tulot ovat viitehenkilön määräävä kriteeri, tietyissä tapauksissa (mm. yrittäjätaloudet) koko kotitalouden toiminta otetaan huomioon. Poikkeus on myös eläkeläisvanhempien ja näiden lasten (myös täysi-ikäisten) vertailu, jolloin vanhemmista suurituloisempi merkitään viitehenkilöksi, jos vanhempien yhteenlasketut tulot ylittävät selvästi lapsen tulot.

Tulokäsitteet

Tulokäsitteinä on käytetty tuotannontekijätuloja, bruttotuloja ja käytettävissä olevia tuloja. Tuotannontekijätulot muodostuvat palkka-, yrittäjä- ja omaisuustuloista. Kun tuotannontekijätuloihin lisätään saadut tulonsiirrot saadaan bruttotulot. Kun bruttotuloista vähennetään maksetut välittömät verot ja veronluontoiset maksut päästään käytettävissä oleviin tuloihin.

Palkansaajia kuvaavassa osassa käytetty vuosipalkka-käsite sisältää palkansaajan saamat luontoisedut, lomarahat sekä erilaiset yksilölliset palkkiot ja ylityökorvaukset. Lisäksi vuosipalkkaan sisältyvät palkkatulot mahdollisista sivutoimista. Realisoidut työsuhdeopiot on luettu tulonjakotilastossa mukaan kotitalouksien palkkatuloihin, mutta ei henkilöiden vuosipalkkoihin.

Vuoden 2003 ennakkotilastossa tietoja vertaillaan

Tulokymmenykset eli desiiliryhmät

Tulojen jakautumista kuvataan fraktiilien avulla. Tulonjakotilastossa on käytetty kymmenystä eli desiiliä. Desiiliryhmittäisessä tarkastelussa perusjoukko jaetaan valittujen tulojen suuruuden perusteella kymmeneen lukumäärältään yhtä suureen ryhmään. Ensimmäiseen desiiliryhmään tulevat pienituloisin kymmenes ja kymmenenteen suurituloisin. Kotitaloudet on jaettu desiiliryhmiin henkilöiden kesken kulutusyksikköä kohti lasketun käytettävissä olevan tulon mukaisesti. Jokaisen

Kulutusyksiköt

Eri kokoisten kotitalouksien tulojen vertailussa on käytetty kulutusyksikköasteikkoja, joilla pyritään ottamaan huomioon ns. yhteiskulutushyötyjä.

Tilastovuodesta 2002 alkaen tulonjakotilastossa on käytetty pääasiallisesti ns. muunnettua OECD-asteikkoa (modifioitu OECD-asteikko). Siinä talouden ensimmäinen aikuinen saa painon 1, muut aikuiset painon 0,5 ja 0–13 -vuotiaat lapset painon 0,3.

Aiemmin tulonjakotilastossa on käytetty pääasiallisesti ns. vanhaa OECD-asteikkoa, jossa talouden ensimmäinen aikuinen saa painon 1, muut aikuiset painon 0,7 ja alle 0–17 -vuotiaat lapset painon 0,5.

Muunnettu OECD-asteikko on Euroopan unionin tilastoviraston Eurostatin käyttämä. Tilastokeskus siirtyy raportoinnissa muunnettuun OECD-asteikkoon, jotta kansallisia tutkimustuloksia ja EU:n julkaisemia tutkimustuloksia voitaisiin helpommin vertailla toisiinsa. Tulonjakotutkimuksen tietoja muilla kulutusyksikköasteikoilla voi tiedustella Tilastokeskuksesta.

tulonjakotilaston vuoden 2002 lopullisiin tietoihin. Osa käytettävissä olevaan tuloon vaikuttavista ennakkotilaston tuloeristä saattaa muuttua ennen vuoden 2003 lopullisen tilaston julkaisemista.

Vuosien 1987–1992 ja 1993–2003 tiedot eivät ole täysin vertailukelpoisia lähinnä laskennallisen asuntolon muodostuksessa tehtyjen muutosten vuoksi. Ennen vuotta 1995 asuntotulon määrittämisessä käytettiin huoneenvuokrien tasoyleisohjetta. Vuodesta 1995 alkaen vuokra-arvon määrittäminen perustuu Tilastokeskuksen vuokratiedusteluun. Kulutustutkimuksesta lasketut vuosien 1971–1981 tiedot perustuvat tulokäsitteeseen, jota ei ole yhdenmukaistettu tulonjakotilaston käsitteen kanssa.

henkilön saama painoarvo on siten yhtä suuri kotitalouden koosta riippumatta ja jokaisessa tulokymmenyksessä on 10 prosenttia henkilöistä, ei kotitalouksista.

Desiiliryhmien tulo-osuudet osoittavat, kuinka suuren osan kyseessä olevien tulojen kokonaissummasta desiiliryhmät saavat. Mikäli desiiliryhmät on muodostettu kulutusyksikköä kohti lasketun tulon perusteella, myös kunkin tuloerän tulo-osuudet on laskettu kulutusyksikköä kohti laskettujen tulojen perusteella.

Kulutusyksikköasteikolla on merkittävä vaikutus tulotasoihin ja eri väestöryhmien sijoittumiseen tulojakaumassa. Muunnetun OECD-asteikon mukaan yhteiskulutushyödyt ovat suuremmat kuin vanhalla OECD-asteikolla. Tämän vuoksi monijäsenisten kotitalouksien toimeentulo näyttää aiempaa paremmalta. Ajallinen muutos ei yleensä poikkea merkittävästi eri kulutusyksikköasteikkoja käytettäessä.

Kulutusyksikköasteikon muutoksen vaikutusta tulonjakotutkimuksen tuloksiin on esitetty mm. seuraavissa Tilastokeskuksen julkaisemissa lähteissä:

- Sauli, Hannele & Törmälehto, Veli-Matti: "Luokkakuvat uusiksi". Hyvinvointikatsaus 2/2001. Tilastokeskus.

- Ritakallio, Veli-Matti: "Tilastointikäytännön muutos muuttaa kuvaa eurooppalaisesta köyhyydestä". Hyvinvointikatsaus 4/2001. Tilastokeskus.

- Tulonjakotilasto 1999. Tulot ja kulutus 2001:16. Tilastokeskus. Helsinki, 2001.

Sosioekonominen asema

Sosioekonomisen aseman määrittämiseksi henkilöt on ensin jaettu ammatissa toimiviin ja ammatissa toimimattomiin. Ammatissa toimiviksi on pääsääntöisesti luokiteltu kaikki tutkimusvuonna vähintään kuutena kuukautena tuotantotoimintaan osallistuneet. Ammatissa toimivat on edelleen jaettu yrittäjiin ja palkansaajiin haastattelussa ilmoitettujen tietojen perusteella. Tämän johdosta yrittäjiksi on luokiteltu myös sellaisia henkilöitä, joita verotuksessa on verotettu palkansaajina (tyypillisesti hän on yrittäjä, joka työskentelee palkansaajana omassa yrityksessään).

Ammatissa toimimattomat on ryhmitelty opiskelijoihin, eläkeläisiin, työttömiin ja muihin. Työttömiksi on laskettu henkilöt, jotka ovat olleet vuoden aikana vähintään 6 kk työttömänä.

Kotitalouden sosioekonominen asema on määritetty viitehenkilön sosioekonomisen aseman mukaan.

Sosioekonomista asemaa muodostettaessa on sovellettu vuoden 2001 ammattiluokitusta (Ammattiluokitus 2001, Käsikirjoja14, Tilastokeskus, Helsinki, 2001).

Kokopäivätoiminen palkansaaja

Kokopäivätoiminen palkansaaja on henkilö, jonka sosioekonominen asema on palkansaaja ja joka on ollut kokopäivätyössä (ml. palkalliset poissaolot kuten sai-

Luokitusta on kuvattu tarkemmin julkaisussa Sosioekonomisen aseman luokitus 1989 (Tilastokeskus, Käsikirjoja Nro 17, Helsinki 1989).

Sosioekonomisten ryhmien tulokehitystä on arvioitu laskemalla keskimääräisten tulojen muutokset poikkileikkausasetelmassa ja paneeliasetelmassa. Tavanomaisessa poikkileikkaustarkastelussa rakennemuutokset vaikeuttavat tulokehityksen arviointia.

Tulonjakotilastossa samoilta kotitalouksilta kerätään tietoa kahdelta peräkkäiseltä vuodelta, jolloin tätä ns. paneeliasetelmaa hyödyntämällä on mahdollista tarkastella sellaisten kotitalouksien tulokehitystä, joiden elinvaihe tai sosioekonominen asema on säilynyt muuttumattomana kahden peräkkäisen vuoden välillä. Paneeliasetelman tavoitteena on eliminoida rakennemuutosten vaikutusta keskiarvolukujen avulla kuvattuun tulokehitykseen.

raslomat) 12 kuukautta vuodessa. Lisäksi vuonna 2003 on rajattu pois alle 8 409 euroa palkkatuloa vuodessa saaneet henkilöt.

Lisätiedot

Tulonjakotilaston internet-sivuilla on lisätietoa tulonjakotilaston laadinnasta. Kotisivun osoite on <http://www.tilastokeskus.fi/tulonjakotilasto>. Vuoden

2003 lopulliset tiedot julkaistaan tulonjakotilaston vuosijulkaisussa kesäkuussa 2005.

Postitus
2 lk kirje

Port
Finlande
126676

Suomen
Posti Oyj

SVT Suomen virallinen tilasto
Finlands officiella statistik
Official Statistics of Finland

Tulot ja kulutus 2004:29
Inkomst och konsumtion
Income and Consumption

Lisätietoja – Förfrågningar – Inquiries

Pekka Ruotsalainen (09) 1734 2610
toimeentulo.tilastokeskus@tilastokeskus.fi

Vastaava tilastojohtaja – Ansvarig statistikdirektör –
Director in charge

Jussi Simpura

Asiakaspalaute: www.tilastokeskus.fi/palaute